

ANALÝZA VÝVOJE SUBURBANIZACE NA ZÁKLADĚ DAT DPZ V OBCI PRŮHONICE

MARKÉTA POTŮČKOVÁ

Obec Průhonice leží přibližně 6 km JV od Prahy (obrázek 1). Je známá především díky novorenesančnímu zámku a jemu přilehlému parku, který společně s Dendrologickou zahradou zabírají přes 50 % rozlohy obce. Průhonický park se rozkládá v členitém údolí Botiče na ploše 250 ha a se svými 23 km cest je vyhlášeným a vyhledávaným výletním místem. Vysoká přírodní a kulturní hodnota parku je potvrzena i jeho zvýšeným stupněm ochrany. Průhonický park je zapsán do seznamu kulturních památek I. kategorie a do soupisu historických zahrad, vydaného mezinárodní organizací ICOMOS [1]. Dendrologická zahrada je registrována jako Významný krajinný prvek. Vedle atraktivního přírodního prostředí Průhonice disponují i velmi výhodnou dopravní polohou v těsné blízkosti dálnice D1 (exit 6), která protíná území obce v severní části.

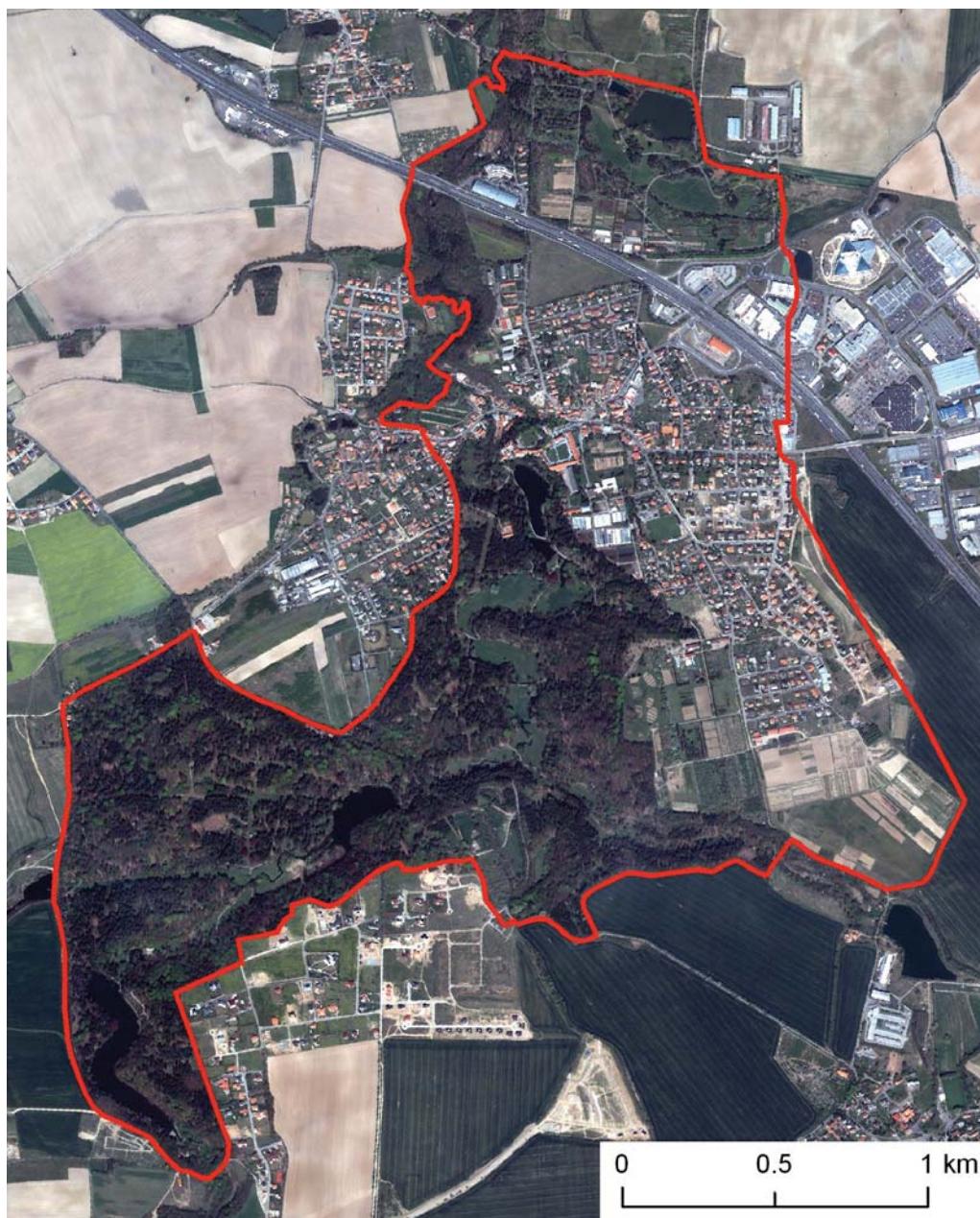
Obrázek 1: Situační mapa Průhonice a okolí.

Zdroj: www.amapy.centrum.cz

Dálnice D1 odděluje Dendrologickou zahradu a s ní na východě sousedící nově vzniklou zástavbu obchodní zóny Průhonice-Čestlice od zbývající části obce (obrázek 2). Obchodní zóna Průhonice-Čestlice se začala rozvíjet již v první polovině 90. let a představovala tak jedno z prvních a koncem 90. let nejhojněji navštěvovaných nákupních center v zázemí Prahy. Snadná dopravní dostupnost (dálnice, pražská hromadná doprava) a přírodní a rekreační hodnota parku činí obec velmi atraktivní pro bydlení. Nová residenční výstavba se nachází zejména v jižní části obce mezi Průhonickým parkem a dálnicí D1. Nová výstavba nepřímo dokumentovaná nárůstem počtu obyvatel (obrázek 3) plynule probíhá již od počátku 90. let. K výraznějšímu rozvoji rezidenční zástavby dochází po roku 2004, kdy mezi lety 2004 a 2009 vzrostl počet obyvatel o více jak 500 osob (v relativním vyjádření o téměř jednu pětinu).

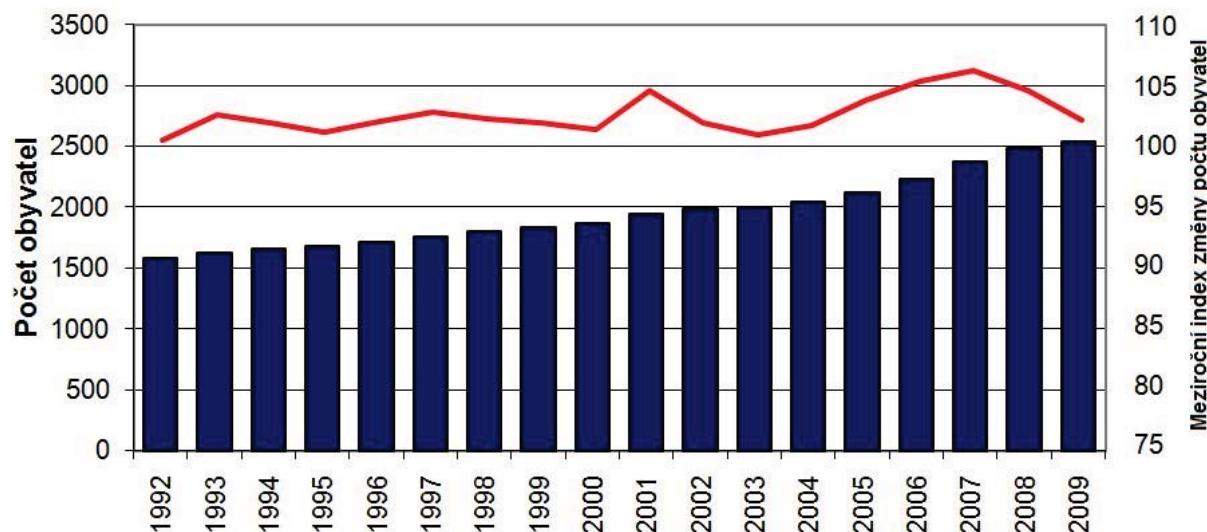
Obrázek 2: Družicový snímek s vyznačením hranice obce Průhonice.

Zdroj: DigitGlobe

Vysokou atraktivitu Průhonického parku z hlediska bydlení dokumentuje i rozsáhlá výstavba rodinných domů na plochách těsně při jeho hranicích, které již nespadají pod správu obce Průhonice. Jedná se zejména o novou výstavbu při jižním okraji Průhonického parku – spadající pod obec Osnice a také při jeho severozápadním okraji v obci Hole, těsně přiléhající k Průhonicím.

Obrázek 3: Vývoj počtu obyvatel v obci Průhonice v letech 1992 – 2009.

Zdroj: ČSÚ.

Výsledky analýzy leteckých snímků a družicových dat QuickBird

Průhonice díky svým přírodním lokalitám nezaznamenaly ve studovaném období 1994 až 2007 tak výraznou změnu ve využití krajiny jako některé sousední obce (např. Dobřejovice, Čestlice). Změny rozloh jednotlivých kategorií využití ploch získané na základě porovnání leteckým snímků z roku 1994 a družicového snímku vysokého rozlišení z roku 2007 jsou shrnuty v tabulce 1. Celkově došlo ke změně využití půdy na území o rozloze 43 ha, tj. na 9,3 % celkové rozlohy obce. Při vyloučení plochy Průhonického parku z celkové rozlohy obce však podíl ploch, u kterých došlo ke změně využití, vzroste na více jak 20 %. Mapy využití ploch v obou sledovaných letech lze pak nalézt v přílohách 1 a 2. Příloha 3 znázorňuje stabilní plochy a příloha 4 změnu využití ploch.

Změny souvisí zejména s růstem rezidenční zástavby, která se rozšířila o 6,2 ha, což odpovídá relativnímu navýšení o téměř 70 %. Řadové rodinné domy a vily jsou obklopeny zahradami, jejichž celkový nárůst je 45 %, resp. 14,5 ha. Nárůst komerční zástavby, který činí 90 %, je sice relativně vyšší než u zástavby rezidenční, nicméně v absolutní míře se jedná pouze o 2 ha. S komerční zástavbou souvisí výrazné rozšíření další kategorie, kterou jsou umělé účelové plochy, jejichž relativní nárůst dosahuje 720 %. Tyto plochy se objevily zejména v severovýchodní části obce kolem objektů sousedících s obchodní zónou Průhonice-Čestlice nebo do ní spadajících. Rezidenční i komerční výstavba je doprovázena výstavbou komunikací. Ty ve sledovaném období zaznamenaly nárůst o 19 % a zabírají tak celkovou rozlohu 5,5 ha. S výstavbou dále souvisí vznik obnažených povrchů v místech stavenišť ať stávajících nebo plánovaných. V letech 1994 až 2007 se jejich plocha zvýšila o 3 ha.

Další změnou, která obvykle doprovází suburbanizaci, je nárůst ploch křovin a sukcesních stadií vegetace v místech plánované výstavby. V případě Průhonice skutečně došlo k jejich rozšíření o 16 % (5 ha). Nicméně tato změna je z valné většiny spojena s plochami uvnitř Průhonického parku nebo Dendrologické zahrady.

Tabulka 1: Využití ploch v obci Průhonice v letech 1994 a 2007.

Kategorie	1994		2007		1994-2007	
	rozloha [ha]	podíl plochy [%]	rozloha [ha]	podíl plochy [%]	změna rozlohy [ha]	index změny rozlohy [1994=100]
rezidenční zástavba	8,90	1,92	15,10	3,26	6,2	170
komerční zástavba	2,79	0,60	5,31	1,15	2,52	190
umělé účelové plochy	1,01	0,22	8,28	1,79	7,27	820
obnažené povrchy	10,43	2,25	13,66	2,95	3,23	131
komunikace	21,61	4,66	25,61	5,52	4	119
orná půda	50,06	10,80	31,37	6,77	-18,69	63
louky a pastviny	78,60	16,95	54,82	11,82	-23,78	70
sady a zahrady	32,21	6,95	46,66	10,06	14,45	145
sportovní plochy, parky, hřbitovy	1,87	0,40	1,03	0,22	-0,84	55
lesní plochy	213,22	45,98	213,34	46,01	0,12	100
křoviny, sukcesní stadia	31,38	6,77	36,47	7,87	5,09	116
vodní plochy a toky	11,56	2,49	11,67	2,52	0,11	101
Liniová vegetace	0,04	0,01	0,36	0,08	0,32	900
CELKEM	463,68	100,00	463,68	100,00	0	0

Výše uvedený nárůst ploch kategorií rezidenční a komerční zástavba, sady a zahrady, komunikace, umělé zpevněné plochy a obnažené povrchy proběhl na úkor zemědělské půdy a travnatých ploch obecně klasifikovaných jako louky a pastviny. Zemědělská půda zaznamenala relativní úbytek 37 % (v absolutní míře 18,7 ha). V nejvíce byla přeměněna na obnažené povrchy (7,9 ha), zahrady (2,6 ha), umělé účelové plochy (2,5 ha), křoviny a sukcesní stadia vegetace (2,2 ha). Část byla nahrazena loukami (1,8 ha). Rezidenční a komerční suburbanizace se na přeměně zemědělské půdy podílejí rovnoměrně (1,5 ha a 1,4 ha).

Větší úbytek v celkové ploše, a to 23,8 ha, zaznamenala kategorie louky a pastviny (relativní úbytek 30 %). Na jejich místě vznikly zejména zahrady (9,9 ha), obnažené povrchy (4,5 ha), komunikace (3,7 ha) a rezidenční zástavba (3,5 ha). V menší míře louky a pastviny nahradila orná půda. Plochy označené na základě snímků z roku 1994 jako obnažené povrchy byly změněny ponejvíce na sady a zahrady, louky a pastviny a zpevněné účelové plochy. Nejmenších změn vedle vodních ploch zaznamenaly lesní porosty, což svědčí o minimálním zásahu do přírodních lokalit Průhonického parku a Dendrologické zahrady.

Závěr

Provedená analýza leteckých a družicových snímků lokalizovala a plošně vyčíslila největší změny ve využití půdy v letech 1994 a 2007. Ke změnám došlo přibližně na 9,3% celkové rozlohy obce. Když však nebude započítáno chráněné území Průhonického parku, rozsah změn využití ploch přesáhne 20 % zbývající rozlohy obce. Z charakteru změn lze sledovat typické znaky procesu suburbanizace v těsné blízkosti hlavního města, zejména výrazný nárůst rezidenční zástavby na úkor zemědělsky obdělávané půdy. Díky ochraně kulturně-přírodního bohatství, kterým je Průhonický park, došlo k soustředěné výstavbě rodinných domů zejména v jihovýchodní části obce. Oproti tomu komerční zástavba se soustředila do blízkosti dálnice D1. Její podíl na změně využití ploch ale není tak výrazný jako v případě sousedních Čestlic.

Uvedené výsledky vycházejí z interpretace snímků bez terénního šetření a v ojedinělých případech může dojít k záměnám kategorií rezidenční a komerční zástavba, orná půda a louky (pokud bylo snímkování provedeno na přelomu jara a léta). Jak dokládá prezentovaná analýza i přes zmíněné nedostatky letecké a družicové snímky představují cenný zdroj informací pro zjišťování a hodnocení změn v krajině.

Odkazy

[1] <http://www.pruhonice-obec.cz/park-zamek/d-65237/p1=2085>

Profil autora:

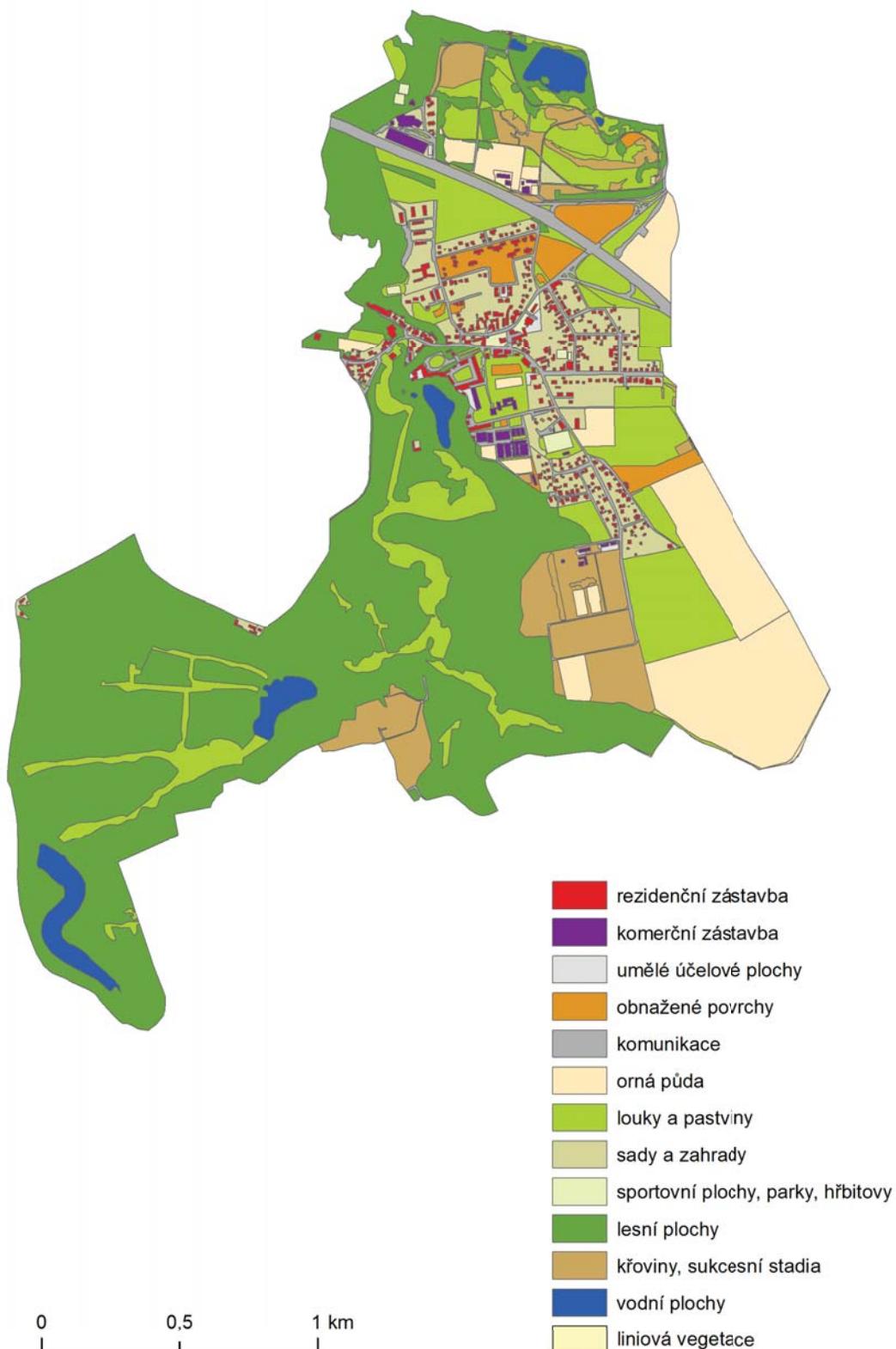

Markéta Potůčková působí na katedře aplikované geoinformatiky a kartografie Přírodovědecké fakulty University Karlovy v Praze.

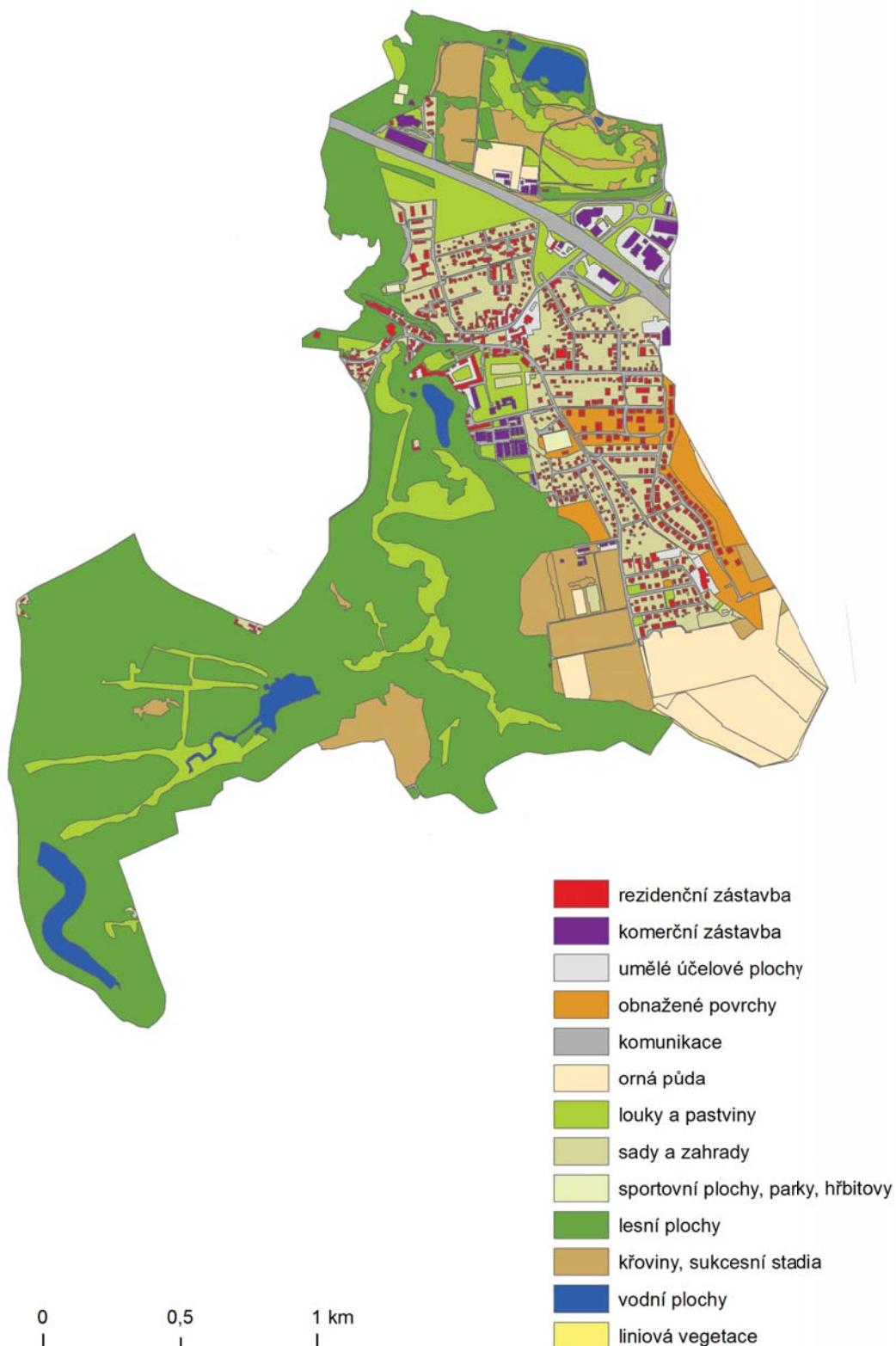
Příspěvek je publikován v rámci elektronického informačního portálu Suburbanizace.cz [ISSN 1803-8239], který je spravován členy pracovní skupiny URRlab při katedře sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Informační portál vznikl za finanční podpory Ministerstva životního prostředí ČR v rámci projektu "Suburbánní rozvoj, suburbanizace a urban sprawl v České republice: omezení negativních důsledků na životní prostředí".

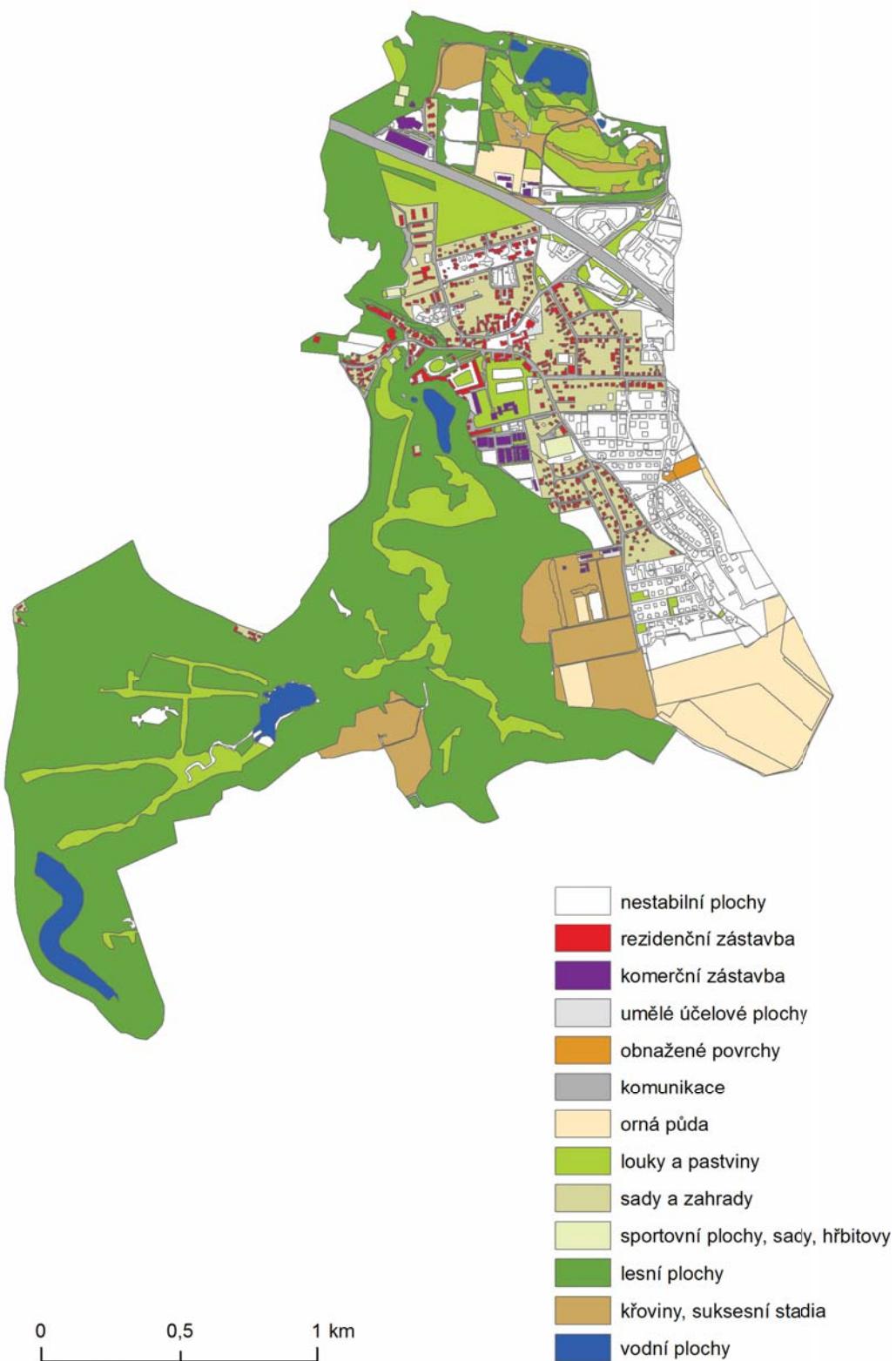
Příloha 1: Průhonice - využití ploch v roce 1994

Příloha 2: Průhonice - využití ploch v roce 2007

Příloha 3: Průhonice - stabilní plochy 1994 - 2007

Příloha 4: Průhonice - změna využití ploch 1994 - 2004

